

Sammen med Hejnsvig Sognearkiv tager Kirkebladet nu hul på en ny historisk serie, denne gang om præster op gennem tiden i Hejnsvig sogn. Som i sidste serie er Sognearkivet behjælpelig med tekst og billeder.

I dette nr. fortælles om

- Præster fra Reformationen og frem til 1767

Næste nummer fortæller om

- Præster fra 1767 og frem til 1890

I februar-marts næste år handler det om

- Præsterne i perioden 1890 til og med 1921

Herefter vil hver præst få "sit eget nummer", indtil vi er kommet begge præstetavler rundt!

Vi vil meget gerne høre gode, sjove og troværdige historier om præsterne i Hejnsvig sogn og evt. modtage billeder til brug i kirkebladet.

På forhånd tak for god hjælp også når vi fra kirkebladsredaktionen kommer forbi for at spørge ind til en god historie.

Kirkebladsredaktionen

(Se artiklerne på www.hejnsvigbynet.dk - under "Egnshistorie")

Præster i Hejnsvig i meget gamle dage

Præsten i Hejnsvig Christoffer Sølling (1767 - 1784) blev som ny præst af sin biskop i skrivelse af 18. november 1767 bedt om at svare på mere end 100 spørgsmål om Grindsted og Hejnsvig sognes helt almindelige forhold og naturligvis også om præstegård og præster.

Denne beretning fra 1768 kan læses på sognearkivet eller lånes på biblioteket og er grundlaget for dette indlæg.

Da reformationen blev gennemført i 1536 havde der været kirke og præster i mere end 300 år i Hejnsvig. Før kirken tid mener mange, at der på samme sted i hedensk tid

har ligget et gudehov. Begrundelsen herfor skulle så være, at ét af flere gamle stavemåder på byens navn var Highnæls-wi. Endelsen wi betyder:

"Helligdom, Gudehus, Offersted eller deslige.

Highnæl er beslægtet med Hegn, det hele synes at være et Indhegnet Gudehus; omkring Byen er også en Samling Høje, der viser, at den har været beboet i Hedenskabet Tid."

(Citat fra bogen: "Slavs Herred" skrevet af O. Nilsen i 1868. Genudgivet af Historisk Samfund for Ribe Amt i 1981)

Fra den katolske tid før 1536 har jeg ikke fundet noget om præster.

Fra 1536 til 1641 var Hejnsvig hovedsogn og Grindsted annekssogn.

Præsterne boede i denne periode i Hejnsvig Præstegård, den gård som i dag ligger tæt ved fællesantennen. Den ses bedst fra Ribe Landevej og Kirkevej.

Hejnsvig by var på den tid en klynge af gårde på

sognets bedste agerjord omkring præstegården i området, hvor Kirkevej støder til Ribe Landevej. En opgørelse af befolkningen fra 1767 fortæller:

"Hejnsvig by har 19 beboere (gårdejere og deres ægtefæller). Personernes antal over 12 år er 40 - 50 (ejere, børn over tolv år, karle og piger)."

"Personernes antal over 12 år i hele sognet kan være omtrent 138 - 140 (næsten udelukkende boende i landsbyen og på enkeltgårde, som har givet navn til nutidens sognedistrikter (Bolding, Gildbjerg, Trøllund Søgård og flere)."

En kongelig tilladelse

Det fortælles, at den 6. præst efter reformationen, hr. Mads Christensen Harboe, "fik kongens allernådigste bevilling af salig og højlovlig Christian IV, dateret på Coldinghus den 10. januar

I Hejnsvig Kirke findes to gamle præstetavler, som fortæller præstehistorie fra reformationen i 1500-tallet og helt frem til Ove Noe Nielsen, som var i Hejnsvig indtil 1999. Præstetavlerne fortæller også, hvornår Hejnsvig Sogn har været selvstændigt sogn, og hvornår sognet har hørt under henholdsvis Grindsted eller Vorbasse (og Grene) Sogne.

Der findes ikke oplysninger om ansættelsesår og -varighed for de 3 præster i Hejnsvig Sogn lige efter reformationen, derfor står der på præstetavlen 15..

1641, at anneksgården i Grindsted måtte være residerende præstegård, og præstegården i Hejnsvig herefter skulle være anneksgård.”

Om hedejorden i Grindsted og Hejnsvig fortæles, at den er af samme dårlige kvalitet. Derimod er agerjorden i Hejnsvig bedre end i Grindsted. Kvæget havde dog langt bedre græsningsarealer i engene ved Grindsted Å, som præstegården lå i umiddelbar nærhed af. Jeg vil mene, at det har givet pastor Harbo lønforhøjelse, da de væsentligste leveomkostninger skulle skaffes af præsten ved selv at dyrke marker og passe husdyr, som det på den tid i sogne på landet var en selvfølge.

“Værd at melde” - om præsterne!

Om præsterne skulle indberetningen også indeholde: “Hvad videre kunne vides om dem, værd at melde.”

Om pastor Harbo (1621-56) fortælles følgende; “at han engang blev kaldt ud til en syg i Nollund at betjene (ønske om hjemmealtergang), men da han ikke kom, og den syge døde, kommer Nollundboerne næste søndag morgen til kirken og lukte kirkedøren for hr. Mads, at han ikke måtte komme ind og forrette tjenesten, førend han accorderede (sagde ja til som bøde) Nollund mænd at give et halvt anker brændevin og en halv tønde øl; derefter tillade de ham at gå ind og forrette tjenesten.”

Stilfærdige præster og skrap præstekone

“Hr. Cornelius Ibsen - (Sikkert sammenblanding af to navne på præstetavlen), en meget sagtommand, havde til hustru “Mester Ellen”, således kaldet for sin strengheds skyld, særdeles mod sin egen mand, som hun ikke ville tillade at måtte råde for en skilling, og derfor, når der ved en eller anden lejlighed blev ofret i kirken, gik hun op bagefter de andre til alteret, lod ligesom hun ville ofre, men ved den lejlighed skrabte hun offerpengene til sig, for sin mands næse. Hun skal have været fra Nørup sogn ved Engelsholm. Om denne præst fortælles ellers, at han havde den måde hver gang han rejste til sogns og kom forbi et bjerg, som kaldes Heldbjerg, tog han sin hat af og takkede Gud, at denne sandbanke var ingen herregård.”

Enkepension

“Hr. Michel Ibsen (sikkert efterfølgeren i 1670-93) blev kaldet af kongen. Samme aften, han kom første gang til præstegården, brændte den af, som ovenfor meldet. Han ægtede (som skik var) enken “Mester Ellen”, og levede med hende en kort tid, så hun anden gang blev enke. Hun levede derefter i mange år, indtil hr. Hågens tid (Claus Michelsen Hågen (1728-67), som længe betalte pension til hende, da hun var på Lerbech (ved Vejle) hos baron Gyldenchrone, hvor hun døde.”

Held i uheld

“En mand her af sognet, som i sin tid tjente hr. Michel som avlskarl, har fortalt til hr. Claus, at hr. Michel engang havde fået en heel crone, som han ikke vidste at gemme for sin kone “Mester Ellen”, som ved dag og nat ransagede hans lommer, han blev da til sinds at lægge den bag et indhugget bjælkebånd i præstegårdens sals (storstue), ved den søndre side ud til haven. Men cronen faldt ned i en hulhed i stolpen, og præsten beklagede sin nød hos bemeldte sin avlskarl, nafnlig (ved navn) Jens Sørensen, som hug ham cronen ud af stolpen med et hugge-jern, og derefter satte en net spån (passende træstykke) til at dække hullet, og hr. Michel var lykkelig for sin genfundne Crone.”

“Hr. Jens Pedersen Murer blev kaldet her anno 1693 - (1712) fra rectoratet i Saxebo i Lolland, og fik til ægte “Mester Ellens” søsterdatter.”

Hende fortælles der intet om. Hun har sikkert ikke lignet sin moster!

Fortsættelse følger i næste nummer.

Villy Stidsen